

Een pleidooi Engels leren op jonge leeftijd

De foto's zijn van Marianne Bodde en genomen op de basisschool de Ichthus te Markelo.

Engels voor jonge kinderen staat in de belangstelling zowel binnen als buiten school. Er zijn basisscholen die al ervaring hebben met het aanbieden van 'vervroegd Engels'. De vraag is wat de meerwaarde is, hoe je vervroegd Engels zou moeten vormgeven, of je het ook kunt aanbieden aan anderstalige leerlingen. Marianne Bodde, docente Engels op de Utrechtse hogeschool Marnix Academie en secretaris van de Vedocep (netwerk docenten Engels aan de pabo) gaat op bovenstaande vragen in en presenteert een aantal praktijkervaringen.

Marianne Bodde-Alderlieste

Volgens prof. dr. S. M. Goorhuis-Brouwer, orthopedagoog en spraakpatholoog, zal het leren van een tweede taal - gelijktijdig met de eerste taal of nadat al enige jaren de eerste taal aangeboden is - veel beter gaan als er op zeer jonge leeftijd mee wordt begonnen. Zo schreef ze in een artikel met de titel 'Tweetaligheid, een uitdaging' (Byntwurk, april 2000). Al eerder hadden er in

Newsweek en *Time* artikelen gestaan waarin het leren van een vreemde taal door jonge kinderen, zelfs vanaf de leeftijd van 1 jaar, werd aanbevolen.

Als taalkundig argument wordt aangevoerd dat zeer jonge kinderen bepaalde aspecten van een taal - bijvoorbeeld een goede uitspraak - gemakkelijker en sneller leren dan oudere kinderen. Daarnaast ontwikkelen ze bepaalde algemene vaardigheden beter dan andere kinderen. De schoolprestaties van deze kinderen en in het bijzonder hun vermogen om problemen op te lossen,

zouden aanzienlijk toenemen. Een ander gevolg is dat ze al jong met anderen in een vreemde taal kunnen communiceren.

Door enkele jaren toe te voegen aan het totaal aantal jaren dat je een vreemde taal leert, zouden jonge taallearners zelfs in de toekomst betere kansen hebben op de arbeidsmarkt. Tenslotte wordt erop gewezen dat ook een vreemde taal die als derde of vierde taal wordt aangeboden, beter kan worden 'aangepakt' door jonge leerlingen. Dat zou er voor pleiten om juist ook anderstalige kinderen vroeg met een vreemde taal te laten starten: zij bevinden zich reeds in het proces van een tweede taal leren en kennen de kneepjes van het vak al.

Waarom Engels?

De keuze voor Engels ligt voor de hand: het is de enige verplichte vreemde taal in het Nederlandse basisonderwijs. Engels wint bovendien aan terrein in de andere landen in Europa, niet alleen in het onderwijs, maar ook in allerlei internationale contacten. In Duitsland staat nu bijvoorbeeld een plan op stapel om in de deelstaat Nordrhein-Westfalen in het cursusjaar 2003/2004 alle leerlingen vanaf 8 jaar in het basisonderwijs Engels te geven. De groepsleerkrachten zullen in een 'vrijwillig' programma een intensieve nascholing ondergaan waardoor ze wat betreft taalvaardigheid en didactiek goed in staat zijn om het vak te geven.

Aanpak

Engels aan (zeer) jonge leerlingen vanaf groep 1 vereist een specifieke aanpak. Een thematische, speelse aanpak gericht op communicatie heeft het meeste rendement, vooral als die aanpak aansluit bij de natuurlijke manier waarop kinderen taal verwerven. Zelfs kleuters blijken tegenwoordig al Engelse woorden van televisie of spelletjes te hebben opgepikt. Net als bij groep (6,) 7 en 8 is het belangrijk dat de buitenschoolse voorkennis die jonge leerlingen al van het Engels hebben, wordt gepeild, geactiveerd en in de lessen en activiteiten een plaats krijgt.

Maar het is vooral belangrijk dat de kinderen meteen iets met de taal gaan doen doordat ze zinvolle opdrachten krijgen: reageren op korte instructies in het Engels, Engelse liedjes meezingen en bewegingen nadoen. Daarnaast gebruik je, net als bij groep (6,) 7 en 8, tijdens de les het Engels zo veel mogelijk als voertaal. Je geeft bijvoorbeeld korte telkens terugkerende opdrachtjes in het Engels: 'Sit down, please' of je stelt vragen als 'Where's the cat?' waarop de kinderen niet alleen verbaal maar ook non-verbaal kunnen reageren.

Een belangrijk aandachtspunt is dat er aan de taalvaardigheid Engels van de docenten zeker geen lagere eisen worden gesteld naarmate de leerlingen jonger zijn. Het omgekeerde is eigenlijk waar: hoe jonger de leerlingen, des te meer wordt er gevergd van de spreekvaardigheid van de leerkracht. Er worden geen voortgangstoetsen gegeven, maar door een positieve benadering motiveer je de leerlingen om Engels te leren en sterk je ze in het gevoel dat Engels leren leuk is.

Lesmateriaal voor (zeer) jonge leerlingen

Als je aan kleuters Engels geeft, kun je denken aan telkens terugkerende korte 'lesmomenten' waarop je bijvoorbeeld aan onderwerpen als kleuren, tellen of dieren werkt door liedjes en spelletjes. Je kunt daarnaast het thema tijdens andere activiteiten even kort laten terugkomen. Veel van het visuele materiaal dat in de jongste groepen aanwezig is, kun je bij Engels goed gebruiken.

Voor bruikbare lesideeën kun je goed terecht bij Engelstalige lesmateriaal dat bedoeld is voor (zeer) jonge leerlingen die Engels als moedertaal of tweede taal leren. Boekhandel Waterstone's in Amsterdam (Kalverstraat 152, telefoon 020-6383821, e-mail <books@amsterdam.waterstones.nl>, website <www.waterstones.co.uk> heeft een goede voorraad. En natuurlijk is op Internet veel te vinden, zie bijvoorbeeld de website van de British Council <<http://www.learnenglish.org.uk/kid>>.

Praktijkvoorbeelden

Een aantal scholen experimenteren al een tijdje met vervroegd Engels. Hier volgen twee voorbeelden.

Basisschool De Walvis in Leidschendam <www.aiaa37.nlgateway.net> is in 1999 als nieuwe school gestart en biedt vroegtijdig Engels aan vanaf groep 1. Het is nog een experiment. Het uitgangspunt is dat kinderen juist op zeer jonge leeftijd ontvankelijk zijn voor zowel het leren van de moedertaal als voor een 'vreemde' taal. Daarnaast komen kinderen tegenwoordig dagelijks in contact met Engels: televisie, computer, muziek. Per week wordt er in de klas drie keer twintig minuten aandacht besteed aan Engels. De kinderen krijgen luisterfragmenten te horen, zingen liedjes en doen spelletjes die aansluiten bij de thema's van die week. Tot nu toe wordt dat door native speakers gedaan. De leerresultaten worden niet gemeten; het enthousiasme van de jonge leerlingen is zeer aanstekelijk. Het is de bedoeling om in de toekomst, als de school alle leerjaren heeft opgebouwd, met internationalisering te starten. De school groeit. Bij sollicitaties is ervaring met Engels - verblijf in het buitenland of anderszins - wel een aanbeveling. Ook de scholing van het team is gestart. De meerwaarde van vroegtijdig Engels wordt door de directeur Guus Dolle als volgt verwoord: 'De kinderen zijn zeer gemotiveerd want ze leren echt iets nieuws. Ze merken dat ze kunnen communiceren in het Engels dat ze hebben geleerd!'

Ook basisschool De Esmarke in Enschede heeft er bewust voor gekozen om de kinderen al op zeer jonge leeftijd Engels te leren. Vanaf 2000 wordt in alle groepen twee keer een half uur per week Engels gegeven. De kleuters en kinderen in groep 3 en 4 krijgen les met de 'Dinocroc-methode', een in Italië ontwikkeld lespakket voor zeer jonge kinderen waar het team goed mee uit de voeten kan. Groep 5 en 6 werkt met het lespakket voor Eibo dat ook in groep 7 en 8 wordt gebruikt. Er wordt niet gewerkt met native speakers; de groepsleerkrachten geven Engels. Directeur Marijke van Spanje: 'Vroeg starten met Engels biedt een voorsprong. Kinderen leren spelenderwijs heel veel en ze worden gevoeliger voor taal in het algemeen. Het rendement is moeilijk te toetsen, maar we zien wel dat de kinderen heel spontaan met Engels omgaan en makkelijk Engels spreken. We hopen dat het voortgezet onderwijs hierop voortborduurde. De leerlingen zijn heel gemotiveerd om Engels te leren. De Esmarke heeft voor het vroegtijdig Engels gekozen voor een groeimodel. Het vergt van het team wel meer inzet, maar ze blijven enthousiast door de reacties van de jonge leerlingen tijdens en buiten de lessen Engels. Een deel van het team is al bijgeschoold. Bij sollicitaties komt affiniteit met vroegtijdig Engels nadrukkelijk aan de orde.'

Voor wie interesse heeft

Het aantal scholen dat belangstelling heeft voor vervroegd Engels neemt toe. Het is niet nodig dat iedere school zelf het wiel uitvindt. Het Europees Platform heeft een netwerk voor internationalisering en talen in het primair onderwijs. Scholen kunnen zich bij het netwerk aanmelden. Yvonne van der Meij-Dijkman is coördinator voor Engels binnen dit netwerk. Zij organiseert bijeenkomsten voor scholen die met vervroegd of versterkt Engels willen beginnen. Ook beschikt het netwerk over een lijst van lesmateriaal van Engels voor (zeer) jonge kinderen. Voor meer informatie: Netwerk talen en internationalisering in het primair onderwijs, Europees Platform, telefoon 070-3814448.

Pabostudente Karin Ossenblok beschrijft in haar eindschrijft *Engels in de Onderbouw* een aantal lessen Engels in groep 3. Daarnaast legt Karin uit hoe ze tot haar aanpak en de samenstelling van de lessen is gekomen. Opgenomen is de lijst van de boeken die zij heeft gebruikt. Interessant voor iedereen die belangstelling heeft voor vervroegd Engels. Te bestellen bij de Vedocep <vedocep@planet.nl>. ■

Met dank aan Yvonne van der Meij-Dijkman